

Vierde bijeenkomst protocol bewonersparticipatie

Programma 11 mei 2009

19.00	Inloop
19.30	Welkomstwoord door Hamit Karakus, wethouder
19.35	Toelichting proces door Wim Reijnierse, voorzitter werkgroep
19.45	Inleiding door Ad Goos, inspirator
20.25	Column door Olof van de Wal, directeur KEI
20.40	Discussieronde 1 o.l.v. Jacobine Geel
21.00	Pauze
21.15	Discussieronde 2 rondetafelgesprek o.l.v. Jacobine Geel
21.35	Discussieronde 3 rondetafelgesprek o.l.v. Jacobine Geel
21.55	Afsluiting door Jacobine Geel

Discussierondes

Drie vaste gasten

- Cor van Hulst, directeur Wonen van dienst Stedenbouw en Volkshuisvesting (dS+V)
- Margriet Drijver, bestuurder Com Wonen
- Menno Janssen, namens RIA

Eén gast roulerend (deelnemer van de werkgroep)

- Vanuit de hoek bewoners & ondernemers: Jeanne Hogenboom
- Vanuit de hoek politiek & overheid: Gait Heutink
- Vanuit de hoek ontwikkelaars & corporaties: Cees Weijers

Verslag

Welkomstwoord wethouder Karakus

De wethouder:

- Ziet het stadsprotocol als middel om betrokkenheid en de belangen van bewoners bij bouwprojecten te verankeren;
- Het protocol heeft niet als doel om de posities en bevoegdheden van betrokken partijen ter discussie te stellen. Het moet gezien worden als een aanvulling op al bestaande afspraken en regels;
- Het protocol moet partijen helpen aan goede voorbeelden, stimuleren;
- Het protocol moet kaders bieden om elkaars gedrag in een participatieproces op te beoordelen (het protocol kan helpen elkaar beter te leren begrijpen).

Column Olof van de Wal

- Participatie is ergens een aandeel in hebben; dit vooronderstelt een gelijkwaardigheid van partijen (i.t.t. wij-zij denken in de relatie tussen burgers en professionals);
- Burgers hebben een welbegrepen eigenbelang bij “participeren”; het gaat om belangenbehartiging.
- Participatie gaat verder dan de gangbare gedachte “draagvlak zoeken voor een bepaald plan”;
- Er zijn voorwaarden of eisen, die burgers aan de voorkant van een proces stellen:
  - wat is ‘at stake’? welk eigenbelang is in het geding? Wat heb ik eraan om mee te doen?
  - Welke invloed kan ik uitoefenen? Wat is mijn rol?

Discussieronde 1

Gelijkwaardigheid

Jeanne Hogenboom: In het eerste gesprek met bewoners en ondernemers heb ik gezien dat er een gebrek is aan vertrouwen tussen de partijen. Een vroegtijdige betrokkenheid van burgers, al in de analysefase, kan helpen vertrouwen in het proces te krijgen. Wees eerlijk en helder in de richting van bewoners. Daarnaast is het belangrijk dat overheid en markt alert zijn op initiatieven van burgers. Er is zoveel kennis in wijken waar meer mee gedaan kan worden. Het protocol moet het mogelijk maken dat partijen gezamenlijk tot conclusies komen.

Margriet Drijver: Het denken vanuit de Gouden Driehoek veronderstelt dat het om gelijke partners gaat. In de driehoek zijn partijen gelijkwaardig, maar niet gelijk. De partners hebben verschillende rollen en verschillende verantwoordelijkheden.

Menno Janssen: Onderscheid maken tussen zittende bewoners en de abstracte bewoners die doelgroep van beleid zijn.

Menno Janssen: Ik zie een discrepantie in de machtsverhoudingen binnen de driehoek. Om de gelijkwaardigheid te kunnen realiseren, is het noodzakelijk dat de belangenbehartiging van zittende bewoners worden gesteund. Doel van protocol is de belangenbehartiging van zittende bewoners te verankeren.

Functie van het protocol

Kan het bijdragen aan het vergroten van het vertrouwen tussen de partners in de driehoek?

Margriet Drijver: Een protocol is geen panacee. Het moet helpen om per fase aan te geven welke participatie-mogelijkheden er zijn en welke beïnvloeding mogelijk is. Het gaat om het regelen van wat, waar, wanneer en waarover in het proces. De boodschap naar burgers zou zijn, dat het aangeeft hoe

je mee kan doen op de juiste momenten. De overheid en markt is vervolgens aanspreekbaar op de afspraken die er over de mogelijkheden om te participeren worden gemaakt.

Cor van Hulst: Het protocol kan werken als soort spoorboekje. Het biedt de zekerheid aan alle partijen dat er voortgang wordt geboekt naar de volgende fasen. Per fase moeten partijen gezamenlijk afronden wat is bereikt.

Menno Janssen: Het protocol is een eerste aanzet voor het versterken/vergroten van het vertrouwen.

Beslissen

Zaal: Als bewoners is het moeilijk om je te weer te stellen tegen besluitvorming. Het protocol zou die situatie moeten veranderen. Maar of dat mogelijk is?

Zaal: Meepraten is prima, maar hoe zit het met meebeslissen?

Zaal: Welk gezag heeft het protocol? Hoe kunnen bewoners bezwaar maken indien men denkt dat er gesjoemeld wordt met de afspraken van het protocol?

Margriet Drijver: Er bestaat onduidelijkheid over de rol van de eigenaren/ investeerders (corporaties). In de geschiedenis van de stadsvernieuwing is een model gekozen waarin bewoners aan tafel zaten met de corporaties en gemeenten. Maar sinds die tijd is veel veranderd. Zowel in de rol van corporaties, als de rol van de overheid. Uiteindelijk zijn het de eigenaren die beslissen, dat moet helder zijn.

Daarnaast is de vraag aan de orde, of het protocol ook moet regelen dat er een plek is waar men een beroepsgelegenheid heeft.

Hoe vroeg is vroeg

Cor van Hulst: In de besluitvorming zit een gelaagdheid doordat hogere bestuursorganen besluiten nemen, die bindend zijn voor lagere bestuursorganen. Bijvoorbeeld een streekplan of structuurplan van de provincie heeft gevolgen voor de plannen van de gemeente. Ander voorbeeld is dat de Stadsvisie van de gemeente gevolgen heeft voor deelgemeenten en wijken. Een besluit zoals de Stadsvisie is opgesteld in algemene richtinggevende termen en biedt veel ruimte voor lokale invulling. Tenslotte, bij het ontwikkelen van een wijkplan, gaan er soms 6 jaren voorbij voordat een goede analyse is gemaakt. Planvorming is altijd een langdurig proces.

Menno Janssen: Men kan niet van burgers verwachten dat zij actief de besluitvorming van provincie enzo volgen om te weten wat er mogelijk speelt. Dit is een goed voorbeeld van iets dat beter geregeld moet worden. De overheid moet betrokkenen actief op de hoogte stellen van dergelijke ontwikkelingen.

Margriet Drijver: Mee eens dat de gelaagdheid van de democratie beter moet functioneren.

Menno Janssen: De democratie werkt zo, dat elke 4 jaar aanpassingen worden gemaakt in plannen zoals de Stadsvisie.

Margriet Drijver: De woonvisie is een goed voorbeeld van hoe de democratie werkt. De woonvisie is in de gemeenteraad aangenomen en daarin staat dat er meer aandacht wordt besteed aan bepaalde doelgroepen. De woonvisie streeft er naar om Rotterdammers meer mogelijkheden te bieden binnen de stad zelf een huis te vinden in de middendure en dure segmenten. Het biedt Rotterdammers de mogelijkheid om hun wooncarrière in de stad voort te zetten. Het is dan vreemd om te zeggen dat de woonvisie gericht is tegen 'arme Rotterdammers'.

Ondersteuning bewonersorganisaties

Wim Reijnierse verwijst naar de opmerking van *Menno Janssen* dat bewonersorganisaties ondersteund moeten worden. Hij vraagt het panel in te gaan op de huidige praktijk, dat deelgemeenten al subsidie geven aan bewonersorganisaties.

Menno Janssen beperkt zich tot zijn ervaring met de deelgemeente Kralingen-Crooswijk en geeft aan dat hij hun ondersteuning als onvoldoende beoordeelt.

Margriet Drijver en *Cor van Hulst* zijn van mening dat er verschillende factoren een rol spelen in de relatie tussen deelgemeentes en bewonersorganisaties. Zij kennen zowel hele succesvolle als problematische samenwerkingsrelaties.

Discussieronde 2

Gait Heutink: De wereld van de overheid en die van marktpartijen is ingewikkeld. Voor burgers is het vaak moeilijk te weten bij wie zij moeten zijn. Het protocol moet helpen om de rollen te verhelderen: wie is wie? Dit geldt – op een andere manier – ook voor de wereld van de bewoners. “De bewoner” bestaat niet. Bij een gebiedsontwikkeling dienen overheid en betrokken marktpartijen diverse communicatie-instrumenten te benutten om de diverse bewonersgroepen effectief te betrekken bij het proces.

Gait Heutink: De gemeenteraad is het hoogste orgaan binnen de gemeente. Hier worden uiteindelijk de beslissingen genomen.

Stelling over stedelijke plannen

Cor van Hulst geeft aan dat de stelling niet klopt, omdat er stedelijk geen plannen worden gemaakt maar beleidskaders. Op lokaal niveau worden de stedelijke kaders vertaald in uitvoeringsplannen, bijvoorbeeld masterplannen voor een gebied.

Margriet Drijver is van oordeel van het deelgemeentebestel zoals het momenteel functioneert voor corporaties soms lastig is. Deelgemeenten hebben een deel van de bevoegdheden (bijvoorbeeld de buitenruimte) en vertegenwoordigen een deel van de bewoners.

Menno Janssen vraagt zich af wat de morele of ethische waarde is van door de (deel)gemeenteraad goedgekeurde plannen, als blijkt dat een groot deel van de wijkbewoners toch tegen is.

Zaal: In Utrecht is een protocol opgesteld, waarin is geregeld dat in de gemeenteraad goedgekeurde plannen (voor een bepaald huizenblok) pas worden uitgevoerd wanneer 70% van de zittende bewoners instemt. Hoewel de Rotterdamse corporaties aan hebben gegeven dat zo'n protocol onwerkbaar is, blijkt het effect in Utrecht dat alle partijen zich extra inspannen om die 70% meerderheid te winnen.

Margriet Drijver merkt op dat de 70% instemmingsregel ook in Rotterdam usance is, namelijk bij renovatie en groot-onderhoudsprojecten. Wanneer het gaat om stadsvernieuwingsprojecten waar de (deel)gemeente een rol in speelt ligt dit gecompliceerder.

Zaal: als het gaat om de ondersteuning van bewonersorganisaties, is er bij de decentralisatie naar deelgemeenten een weeffout gemaakt. Op de manier hoe het nu is geregeld, werkt het niet goed.

Stelling: alle partners in gouden driehoek moeten verantwoording afleggen over inspanning diversiteit.

Cor van Hulst merkt op dat het protocol partijen moet helpen aan bruikbare informatie over manieren van communiceren en samenwerken tussen partijen. Verantwoording afleggen betekent dat je moet kunnen toetsen – achteraf – of partijen zich voldoende hebben ingespannen.

Margriet Drijver geeft aan dat corporaties door hun dagelijkse aanwezigheid nauwe relaties (moeten) hebben met de diverse bewonersgroepen in de wijk. Corporaties leggen hierover verantwoording af aan hun huurderscommissies.

Menno Janssen geeft aan dat RIA, een nieuw stedelijke netwerk van bewonersorganisaties, ernaar streeft om een sterke partner te worden, die lokale bewonersgroepen helpt op basis van verzamelde kennis.

Menno Janssen reageert op de karikatuur die van actieve bewoners wordt gemaakt. Het gaat om mensen die hun vrije tijd inzetten voor een maatschappelijk doel. Hij vindt het onterecht dat zij soms een negatief gelabeld worden.

Discussieronde 3

Cees Weijers is opgevallen dat de relatie tussen overheid, marktpartijen en bewoners behoorlijk veel "oud zeer" kent. Het zal tijd kosten om de onderlinge samenwerking te verbeteren. Daarnaast speelt

dat met name bij de overheid het beeld van de “maakbare samenleving” overheerst, terwijl bij bewoners en marktpartijen veeleer het beeld van langzame en lange termijn ontwikkeling overheerst. Kenmerkend voor marktpartijen is dat zij werken met een lange termijn investeringshorizon, terwijl burgers gemiddeld genomen eerder zijn gericht op de kortere termijn. Bij investeringsbeslissingen moeten deze verschillende invalshoeken beter worden afgewogen. In de discussie moet duidelijker worden gemaakt dat marktpartijen degenen zijn die investeren.

Cees Weijers is voorstander voor een model waarin bewonersorganisaties worden ondersteund. Het protocol is op zichzelf nog geen oplossing maar het hulpmiddel voor de samenwerking tussen de partijen.

Functie van het protocol: Contract of contact?

In de discussie over de vraag welke instantie het protocol moet bewaken, ziet *Cor van Hulst* een rol weggelegd voor de (deel)gemeenteraad. Het protocol moet leiden tot bindende afspraken tussen de betrokken partijen, zodat het proces achteraf getoetst kan worden.

Margriet Drijver is van mening dat het bindende karakter beperkt moet zijn tot de professionele partijen namelijk overheid en markt. Deze twee kunnen elkaar aanspreken en bepaalde acties afdwingen. Bewoners en bewonersorganisaties zijn vrijwilligersorganisaties die je moeilijk kan dwingen tot een bepaalde inzet in het proces.

Drijver bepleit dat een protocol daarom richting burgers/ bewoners wordt geformuleerd in termen van contact en niet contract.

Menno Janssen vindt dat het protocol wel een bindend karakter moet hebben, maar dat de afspraken die erin staan niet in beton gegoten moeten worden.

Zaal:

- Vertrouwen is een basisvoorwaarde, dat lost een protocol niet op. (Aan het vertrouwen tussen de partners in de Gouden Driehoek moet nog hard gewerkt worden.)
- Bewonersparticipatie niet alleen inzetten wanneer het gaat om grote projecten, maar ook bij “gewone” kleine fysieke ingrepen
- Stedelijke vernieuwing is per definitie een langdurig proces. De facilitering van bewonersorganisaties moet goed geregeld worden.
- De Rotterdamse politiek weet niet genoeg wat Rotterdammers eigenlijk willen met hun stad.

* * *